

Forskningens reléstasjon?

PUBLISERT 5. juni 2015

La oss bruke en forlagsanekdote som inngang: Det fortelles at Gyldendals forlegger Harald Grieg og forfatter Agnar Mykle var på middag sammen, med sedvanlig høy temperatur rundt bordet. Ikke minst var Mykle skeptisk til Griegs inn gripen i forfatterens egne tekster, slik som kraftige kutt i omfanget. På et tidspunkt skal Grieg ha utbrutt: «De må huske at jeg er Deres forlegger, ikke Deres trykkeri.»

Mer enn et postbud

På lignende vis kan man spørre om tidsskriftredaksjoner primært er en reléstasjon for inn- og utgående manus, eller om de aktivt bidrar til at fag og forskning blir lest og anvendt. For en som har jobbet med publisering i nær 20 år, er det lett å si at redaktørene involverer seg aktivt i skriveprosessen. Det gjelder enten det er erfarne skribenter eller nye penner, og uavhengig av sjangere: en vitenskapelig artikkel vandrer frem og tilbake mellom redaktør, forfatter og fagfeller i måneder, ja kanskje år, før den endelig kan publiseres. Men også sjangere som debattinnlegg, essay og forskningsoppsummeringer går de samme redaksjonelle rundene – med unntak av fagfellebiten. Redaksjonens rolle er i alle tilfeller noe langt mer enn å være et postbud mellom forfattere, fagkonsulenter og trykkeri.

Min erfaring er da også at redaksjonen aktivt hjelper forskeren med å kommunisere sine funn, og at forfattere setter pris på støtten. Samtidig som fagfellesystemet sikrer kvaliteten på forskningen, trengs det et språklig og pedagogisk blikk på teksten før publisering. Det er også en dårlig utnyttelse av fagfellers kompetanse å sende over manus som er uklare i sin formidling. Da risikerer forfatteren å få refusert sin artikkel grunnet fremstillingen, ikke på grunnlag av kvaliteten i forskningen.

Håndverk

Det å skrive er et håndverk som må læres. Noen behersker det så godt at man som redaktør og konsulent nærmest må legge inn en motstand i lesningen for ikke å la seg forføre av retorikken når de faglige kvalitetene skal vurderes; andre er ferske forfattere som trenger tett oppfølging, men samtidig er det disse skribentene som forhåpentligvis utgjør fremtidens etter hvert erfarne formidlere. Atter andre er erfarne skribenter som vet å dra nytte av den hjelpen en redaksjon kan yte. Psykologtidsskriftet skal derfor ha lavere refusjonsrate enn mange andre tidsskrifter da vi også skal være en skriveskole for fagets stemmer.

For nettopp vordende forfattere kan det her være på sin plass å understreke at de ikke bør sammenligne egne artikkelideer med de tekstene man leser på trykk: Den trykte

teksten er et endepunkt, mens det å sende inn en tekst er et startpunkt. I første omgang vil den innsendte teksten vurderes av en eller flere redaktører: Er dette aktuelt stoff for våre lesere? Hvis vi vurderer det som aktuelt, er neste jobb å få frem bidragets tema til våre lesere. Kort sagt: hva handler dette om, og hvorfor er det viktig å lese? Dette skjer gjennom konkrete språklige, faglige og pedagogiske innspill – både i to, tre og fire runder som beskrevet over.

Tilgjengelig og selektert

Så kan man spørre seg: Er det riktig å bruke ressurser på disse prosessene? La oss ta vitenskapelige artikler som eksempel: Hvis redaksjonens rolle kun er å administrere den akademiske fagfelledugnaden, kan andre like gjerne administrere prosessen selv – noe vi også ser skjer ved etableringen av stadig flere internettbaserte tidsskrifter, gjerne kombinert med «open review»-prosesser hvor det er leserne og forskerne som overtar mange av de redaksjonelle oppgavene. Dette gjør at flere forskningsfunn både gjøres tilgjengelige og kvalitetssikres enn hva de tradisjonelle papirbaserte tidsskriftene har kunnet tilby. Det hersker heller ingen tvil om at forskere i økende grad bør gjøre sine forskningsfunn tilgjengelige i databaser på dette viset, gjerne i fulldataformat slik at andre kan re-analysere dataene.

En slik publiseringstrend har den fordelen at forskningsfeltet får et bedre, mer transparent kunnskapsgrunnlag. Ulempen kan være at forskningsformidlingen først og fremst rettes mot andre forskere på feltet, og derfor kan være vanskelig tilgjengelig for fagfolk på utsiden av feltet. Slik kan viktig forskning få mindre gjennomslag i samfunnsutviklingen og praksis enn kunnskapsfeltet hadde fortjent. Samtidig er det også en økende erkjennelse av at praksis ikke bør informeres av enkeltstudier, men av kunnskapsoversikter og veiledere. Trolig får vi en slags arbeidsdeling mellom mer spesialiserte forskningstidsskrifter som gjør enkeltfunn tilgjengelige i databaser, mens generelle fagtidsskrifter beveger seg i retning av å formidle sammenfatninger, veiledere og anbefalinger. For når «alt» gjøres tilgjengelig, vil det også være et viktig arbeid å sortere og kommunisere kunnskap i en infomettet hverdag. Men der arbeidet med å gjøre en tekst mer leseverdig, kan dra nytte av en redaksjons tekstespertise, bør sorteringsarbeidet ikke overlates til redaksjonen alene: Da får det hele en smak av ensretting. Det vil ikke tjene et mangfoldig fag som psykologi.

bjornar@psykologtidsskriftet.no

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 52, nummer 6, 2015, side 528